

MICHAEL HAAG

Οι Ντάρρελ της Κέρκυρας

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΜΥΡΤΩ ΚΑΛΟΦΩΛΙΑ

MICHAEL HAAG

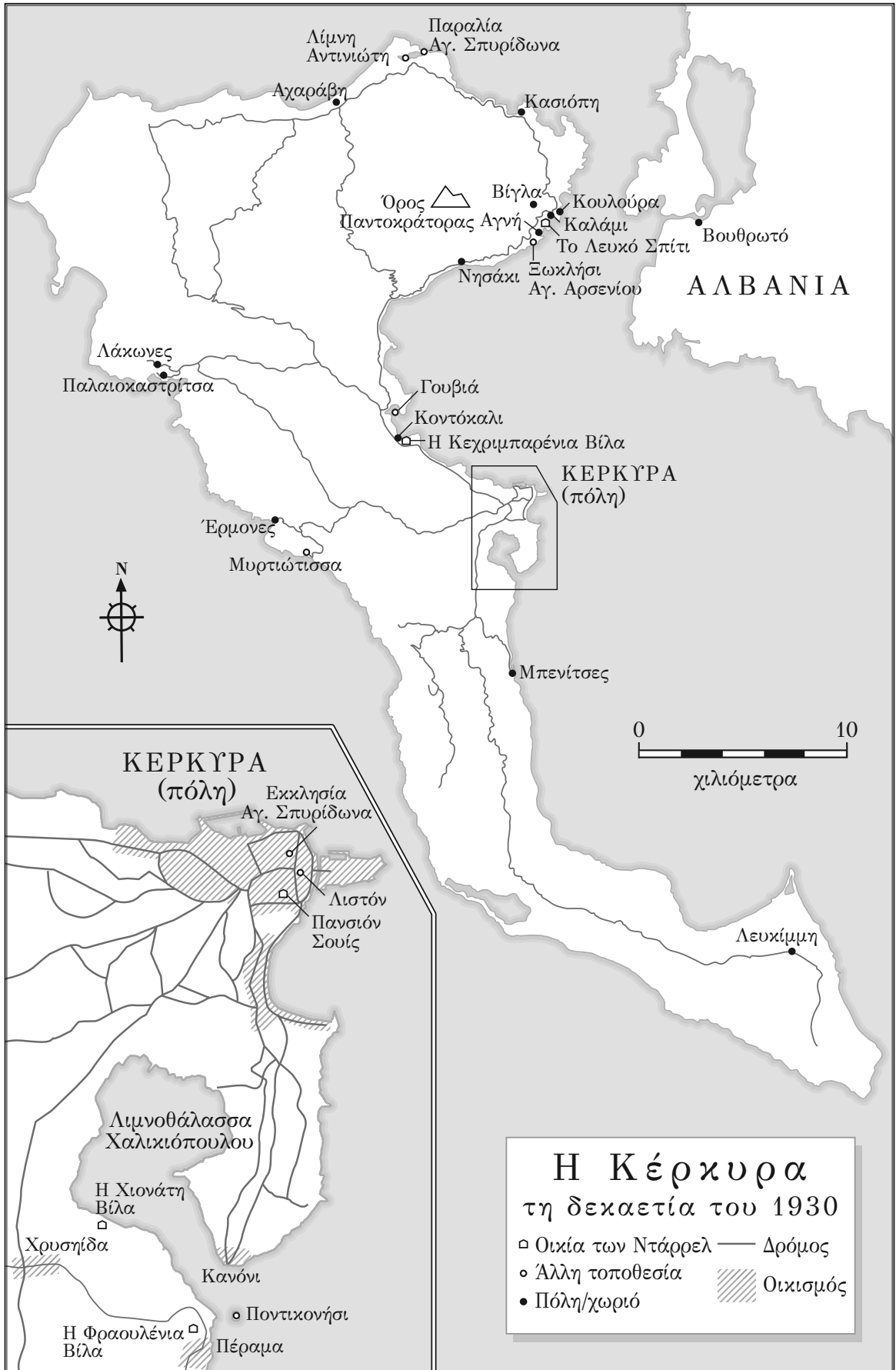
ΟΙ ΝΤΑΡΡΕΛ
ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Μυρτώ Καλοφωλιά

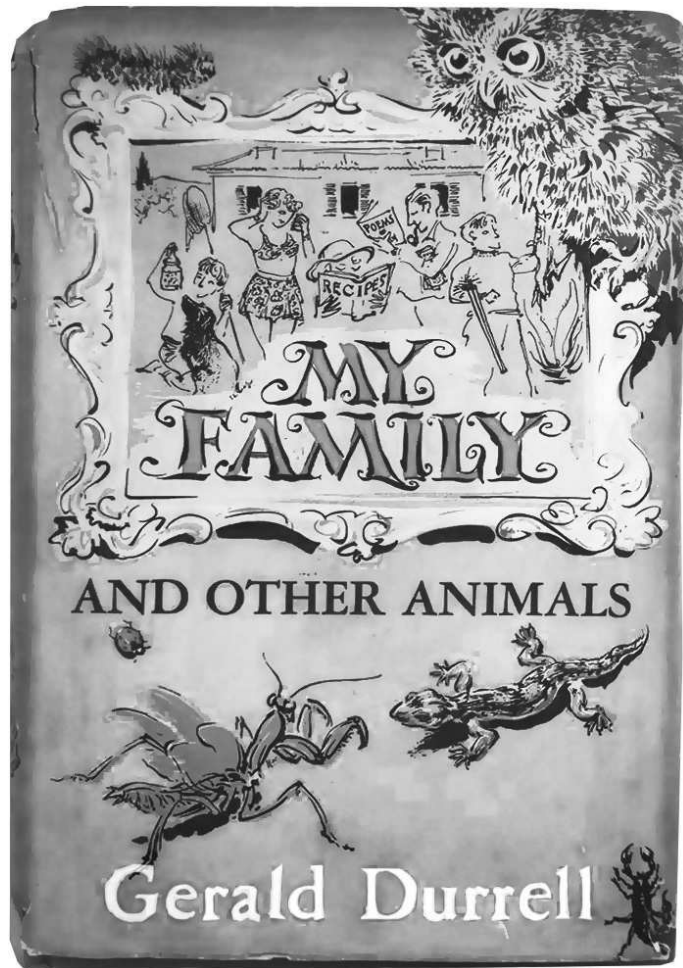

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	11
Κεφάλαιο 1ο: Ινδία	17
Κεφάλαιο 2ο: Αγγλία	47
Κεφάλαιο 3ο: Η κρίση	80
Κεφάλαιο 4ο: Κέρκυρα – Η Φραουλένια Βίλα	95
Κεφάλαιο 5ο: Η Κεχριμπαρένια Βίλα	131
Κεφάλαιο 6ο: Το Λευκό Σπίτι στο Καλάμι	165
Κεφάλαιο 7ο: Η Χιονάτη Βίλα	192
Κεφάλαιο 8ο: Ο πόλεμος και η διασπορά	225
Επίλογος: Οικογένεια, φίλοι και ζώα	253
Για περαιτέρω ανάγνωση	287
Ευχαριστίες	291
Πηγές και εικόνες	293
Ευρετήριο	295

Η οικογένειά μου και άλλα ζώα: Η πρώτη έκδοση.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι Ντάρρελ της Κέρκυρας

Το 1935 η Λουίζα Ντάρρελ και τα τέσσερα παιδιά της – ο Λόρενς (Λάρρυ), ο Λέζλι, η Μάργκαρετ (Μάργκο) και ο Τζέραλντ (Τζέρρυ) – πήγαν να ζήσουν στην Κέρκυρα. Τα χρόνια που ακολούθησαν έγιναν διάσημα μέσα από τα βιβλία του Τζέραλντ Ντάρρελ, το πολυδιαβασμένο *Η οικογένειά μου και άλλα ζώα*, και τους υπόλοιπους τόμους της *Τριλογίας της Κέρκυρας*: *Ζώα, πουλιά και συγγενείς* και *Ο κήπος των θεών*. Ο μεγαλύτερος αδελφός του Τζέρρυ, ο Λόρενς, που γνώρισε παγκόσμια αναγνώριση με το *Αλεξανδρινό κουαρτέτο*, έγραψε κι εκείνος τη δική του όμορφη επισκόπηση της ζωής στην Κέρκυρα – το έργο *Η σπηλιά του Πρόσπερου*.

«Είχαμε φτάσει σε ένα μέρος που έμελλε να επηρεάσει βαθιά όλους μας», έγραψε ο Τζέρρυ σχετικά με την επίδραση που είχε η Κέρκυρα στην οικογένεια. «Ήταν σαν να γινόμασταν δεκτοί πίσω στον Παράδεισο».

Στο έργο του *Η οικογένειά μου και άλλα ζώα*, ο Τζέρρυ δίνει την εντύπωση ότι η οικογένεια βρέθηκε στην Κέρκυρα σχεδόν από ένα καπρίτσιο της στιγμής, πουλώντας όσο όσο

το σπίτι τους και σαλπάροντας προς το άγνωστο για να ξεφύγουν από τα βροχερά καλοκαίρια της Αγγλίας και τα κρυολογήματα. Αυτό που δεν αναφέρει όμως, όπως δεν το αναφέρει και ο Λάρου στη Σπηλιά του Πρόσπερου, είναι η τραγωδία. Περιέγραφαν περιπαικτικά και χαριτωμένα τις ειδυλλιακές μέρες τους στο νησί, κανείς όμως από τους δυο τους δεν ανέφερε τι ήταν αυτό που τους ώθησε πραγματικά να εγκατασταθούν εκεί: ο αιφνίδιος θάνατος του πατέρα τους στην Ινδία, η συντριβή που ένιωσε η μητέρα τους και η λαχτάρα να ανακτήσουν κάτι που είχε πια χαθεί.

Ωστόσο, η λάμψη, το χρώμα και η ελευθερία που ανακάλυψαν στην Κέρκυρα αναπτέρωσε το ηθικό τους. Το νησί είχε κάτι από την τρυφεράδα της ιταλικής επαρχίας, τη ζέση και το άρωμα της Μεσογείου, την ιδιοσυγκρασία της Ελλάδας – μια ένταση στις αισθήσεις που δεν είχαν ξαναβιώσει από τότε που έφυγαν από την Ινδία. Για τους Ντάρρελ, έπειτα από τα χρόνια που πέρασαν στην Αγγλία πασχίζοντας να ξεπεράσουν την οικογενειακή τραγωδία, η ζωή στην Κέρκυρα αποτέλεσε μια αναγέννηση. Διαφυλάσσοντας την ενότητα της οικογένειας, τα παιδιά δεν ωθούσαν ποτέ την παιδική τους αταξία στα άκρα, επιτρέποντας έτσι στη μητέρα τους να ηγείται μιας ευχάριστης άναρχης κατάστασης. Για κάθε μέλος της οικογένειας Ντάρρελ, η Κέρκυρα είχε επουλωτική επίδραση.

Το βιβλίο αυτό επιχειρεί να κοιτάξει την ιστορία των Ντάρρελ στην Κέρκυρα με νέο βλέμμα. Μέλη της οικογένειας Ντάρρελ, καθώς και το Ταμείο Διατήρησης Άγριας Ζωής Ντάρρελ στο νησί Τζέρζι, παραχώρησαν στον συγγραφέα επιστολές και αναμνήσεις τους από τη ζωή τους στην Ινδία, την Αγγλία και την Κέρκυρα, αλλά και από τη

μετέπειτα πορεία τους, καθώς και φωτογραφίες. Τα τεκμήρια αυτά μιλάνε από μόνα τους παρουσιάζοντας μια νέα και αποκαλυπτική αφήγηση, και παρέχουν μια λεπτομερή περιγραφή της οικογένειας πριν την εποχή της Κέρκυρας, κατά τη διάρκεια της διαμονής τους στο νησί, καθώς και αμέσως μετά τον πόλεμο. Πρόκειται ωστόσο για μια περιγραφή όχι μόνο της οικογένειας, αλλά και ανθρώπων που έπαιξαν βασικό ρόλο στη ζωή τους, όπως ο φίλος του Λάρρου και μέντορας του Τζέρου Θεόδωρος Στεφανίδης, η πληθωρική προσωπικότητα του ταξιτζή και βοηθού επί παντός ζητήματος, του Σπύρου του Αμερικάνου, και ο Αμερικανός συγγραφέας Χένρυ Μίλλερ, ο οποίος επισκέφτηκε τον Λάρρου στην Κέρκυρα προς το τέλος της διαμονής των Ντάρρελ κι έπειτα συνέχισε τη δική του πορεία εκεί, ανακαλύπτοντας την Ελλάδα, την οποία κατέγραψε στο καλύτερό του βιβλίο, τον *Κολοσό του Μαρουσιού*.

Το βιβλίο *Οι Ντάρρελ της Κέρκυρας* τελειώνει με έναν επίλογο που ιχνηλατεί ό,τι συνέβη σε όλους όσοι υπήρξαν μέρος της ιστορίας της Κέρκυρας και παρέχει μια σύνοψη της αξιοσημείωτης επαγγελματικής σταδιοδρομίας του Λάρρου και του Τζέρου, συμπεριλαμβανομένης και της εκπλήρωσης του παιδικού ονείρου του Τζέρου, της ίδρυσης του Ζωολογικού Κήπου του Τζέρυ.

Παρόλο που το βιβλίο αυτό δεν αποτελεί οδηγό για το νησί των Ντάρρελ, μπορεί να χρησιμεύσει ώστε να επιτρέψει στον αναγνώστη να ακολουθήσει τα βήματα της οικογένειας, ανακαλύπτοντας τα αρχοντικά και τα μέρη που γνώρισαν και για τα οποία έγραψαν.

Ο ίδιος ο Λάρρου περιέγραψε πώς ο ίδιος και ο Τζέρου επέστρεψαν χρόνια αργότερα στην Κέρκυρα και ιχνηλάτη-

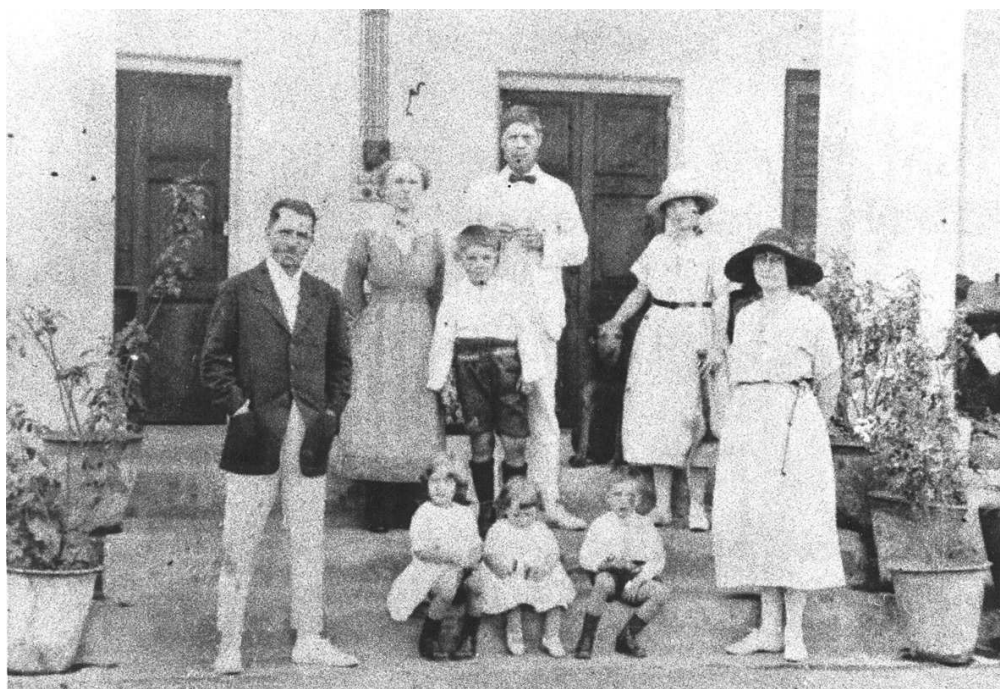
σαν την πρότερη ζωή τους μέσα από μια οργανωμένη περιήγηση.

Δεν ξέρω πώς νιώθει κανείς μετά θάνατον, όμως ο αδελφός μου κι εγώ φορέσαμε μαύρα γυαλιά και παράξενα καπέλα και συμμετείχαμε σε μία από αυτές τις περιηγήσεις. Ποτέ μου δεν έχω ακούσει τόσες ανακρίβειες για την οικογένειά μου, και μάλιστα σε τόσο αλλόκοτα γαλλικά. Έχω την αίσθηση πως όλη η ομήγυρη ήταν από τη Συρία. Όπως και να 'χει, ήπιαμε κόκα κόλα στην υγεία μας και επιστρέψαμε σαν κλέφτες πίσω στην πόλη.

Οι ίδιοι οι Ντάρρελ ήταν ειδήμονες της μυθοπλασίας. Όλα τα παιδιά ήταν εξαιρετικοί παραμυθάδες και ήξεραν να υφαίνουν ιστορίες. Παραπονούνταν για το *Η οικογένειά μου και άλλα ζώα του Τζέρρυ* –και ιδιαίτερα η Μάργκοπαρόλο που άνετα οικειοποιούνταν ο ένας τις ιστορίες των άλλων και, όταν αυτό ήταν απαραίτητο, επινοούσαν καινούριες. Σύμφωνα με έναν στενό φίλο του Τζέρρυ, το *Ζώα, πουλιά και συγγενείς*, ο δεύτερος τόμος της *Τριλογίας της Κέρκυρας*, ήταν γεμάτο με ανεκδοτολογικές ιστορίες τόσο απίθανες, που ο Τζέρρυ θεωρούσε πως κανείς δεν θα τις πίστευε, ενώ ο τρίτος τόμος του, *Ο κήπος των θεών*, έβριθε ιστοριών που, παρ' ότι αληθινές, ούτε ο ίδιος ο Τζέραλντ δεν μπορούσε να πιστέψει. Όσο για τον πρώτο τόμο, το *Η οικογένειά μου και άλλα ζώα*, όπως επίσης και για το βιβλίο του Λάρρυ *Η σπηλιά του Πρόσπερου*, η Μάργκο πολύ εύγλωττα είπε: «Ποτέ δεν μπορώ να ξεχωρίσω την πραγματική ζωή από τη μυθοπλασία όταν πρόκειται για την οικογένειά μου».

Αυτό το βιβλίο επιχειρεί να περιπλανηθεί στις μαγικές

μέρες της Κέρκυρας πριν τον πόλεμο και, στην προσπάθεια να δώσει μια λύση στο πρόβλημα της Μάργκο, ρίχνει καινούριο φως σε παλιές ιστορίες, αποκαλύπτοντας και νέες, που συχνά είναι εξίσου παράξενες, συναρπαστικές και κωμικές.

Επάνω: ο γάμος του Λόρενς Σάμιουελ Ντάρρελ και της Λουίζα Ντίξι, στο Ρουρλί, 1910. Κάτω: Η οικογένεια Ντάρρελ με συγγενείς που τους επισκέφθηκαν στο Τζαμσεντπούρ, περ. 1920: ο Λόρενς Σάμιουελ (άκρη αριστερά), η Λουίζα (άκρη δεξιά), ο Λάρρυ (όρθιος με κοντό παντελόνι), η Μάργκο και ο Λέζλι (καθισμένοι στα σκαλιά)· ο Τζέρρυ δεν είχε ακόμη γεννηθεί.

Ινδία

Οι Ντάρρελ ήταν όλοι τους παιδιά της αποικιοκρατίας, όλοι γεννήθηκαν στην Ινδία. Η πολιτισμική τους γενέτειρα ήταν η Αγγλία, όμως ειδικά η Λουίζα θεωρούσε την Ινδία πραγματική της πατρίδα. Η Λουίζα –η «Μητέρα» στο *Η οικογένειά μου και άλλα ζώα*– γεννήθηκε με το όνομα Λουίζα Ντίξι, στην πόλη Ρουρλί της επαρχίας Παντζάμπ το 1886, και μεγάλωσε εκεί σε μια πολυμελή οικογένεια με πολλά παρακλάδια, που ήταν καιρό εγκατεστημένη στην Ινδία. Οι γονείς της ήταν επίσης γεννημένοι στην επαρχία Παντζάμπ και εκείνη παντρεύτηκε τον Λόρενς Σάμιουελ Ντάρρελ, επίσης γεννημένο στην Ινδία, έναν λαμπρό και φιλόδοξο πολιτικό μηχανικό, και ταξίδεψε μαζί του στις Βρετανικές Ινδίες. Όλα τα παιδιά της οικογένειας Ντάρρελ γεννήθηκαν και αυτά στην Ινδία, και τα χρώματα, τα αρώματα και οι ήχοι αυτής της υποηπείρου έμελλε να διαμορφώσουν την ευαισθησία τους.

Στην Ινδία, ωστόσο, η Λουίζα έζησε δύο τραγωδίες. Η πρώτη ήταν η απώλεια της Μάρτζερυ, του δεύτερου της παιδιού, από διφθερίτιδα. Στη συνέχεια, το 1928, έζησε τη

συμφορά του ξαφνικού θανάτου του συζύγου της από εγκεφαλική αιμορραγία. Φίλοι από τη βρετανική τοπική κοινότητα τη συμβούλεψαν πως η Ινδία δεν ήταν μέρος για να μεγαλώσει μικρά παιδιά, κι έτσι η Λουίζα μπάρκαρε, μέσα σε λίγες εβδομάδες από τον θάνατο του συζύγου της, για την πατρίδα, έρημη και χαμένη, έχοντας να μεγαλώσει μια ακέφαλη οικογένεια.

* * *

Ο πατέρας του Λόρενς Σάμιουελ Ντάρρελ ήταν άνθρωπος της επαρχίας, νόθο παιδί, που εγκατέλειψε το Σάφολκ όταν έγινε δεκαοχτώ χρονών και κατάφερε να φτάσει στον βαθμό του ταγματάρχη στον Βρετανικό Στρατό των Ινδιών. Η οικογένεια της Λουίζα Ντίξι βρισκόταν στην Ινδία ήδη μια γενιά πιο πριν. Ο παππούς της είχε έρθει να διδάξει στο Κολέγιο Εφαρμοσμένης Μηχανικής Τόμασον στην πόλη Ρουρκί – στο πρώτο Πολυτεχνείο στη Βρετανική Αυτοκρατορία (και πλέον το αναγνωρισμένο Ινδικό Ινστιτούτο Τεχνολογίας). Ο πατέρας της ήταν υψηλόβαθμος υπάλληλος και λογιστής στο εργοτάξιο και το χυτήριο που συντηρούσαν το Κανάλι του Γάγγη, ένα τεράστιο βρετανικό αρδευτικό έργο που μετέτρεψε την επαρχία Παντζάμπ στη γη της επαγγελίας της Ινδίας.

Ο Λόρενς Σάμιουελ ήταν δεκαοχτώ χρονών όταν πρωτογνώρισε τη Λουίζα στο πατρικό της σπίτι στην πόλη Ρουρκί· ήξερε τον μεγαλύτερο αδελφό της, τον Τζον Ντίξι, από τις σπουδές του στο Κολέγιο Τόμασον και βρισκόταν με την οικογένεια Ντίξι για τένις, χορό και ερασιτεχνικές θεατρικές παραστάσεις. Ξαφνικά συνειδητοποίησε ότι είχε

γοητευτεί από την αδελφή του Τζον, ένα κορίτσι ονειροπαρμένο, ούτε δεκαέξι ετών, με διάθεση προκλητικά περιπαικτική, το οποίο ήταν ένα κεφάλι κοντότερο από τον ψηλό και καθωσπρέπει επισκέπτη της οικογένειας.

Αφού έφυγε από το Κολέγιο Τόμασον το 1904, ο Λόρενς Σάμιουελ ξεκίνησε να εργάζεται για τον Βορειοδυτικό Σιδηρόδρομο ως βοηθός μηχανικού, επιβλέποντας την κατασκευή μιας γέφυρας στον ποταμό Σουτλέζ, τον μεγαλύτερο από τους πέντε ποταμούς της επαρχίας Παντζάμπ, ένα έργο δύσκολο που όμως στέφθηκε με επιτυχία, γεγονός που, το 1909, σε ηλικία είκοσι πέντε ετών, του εξασφάλισε την προαγωγή του σε υπεύθυνο μηχανικό περιφέρειας του Καρνάλ, στην επαρχία Παντζάμπ, όπου είχε υπό την ευθύνη του όλα σχεδόν τα κατασκευαστικά έργα της περιοχής. Το 1910, αποκτώντας όλο και μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση στην επαγγελματική του σταδιοδρομία, παντρεύτηκε τη

Το Κολέγιο Πολιτικών Μηχανικών Τόμασον, Ρουρλί, Ινδία.

Λουίζα και την πήγε στο Τζαλλαντάρ, που εκτεινόταν εκατέρωθεν της βασικής σιδηροδρομικής γραμμής προς το πέραςμα του Κυμπέρ και το Αφγανιστάν, όπου και διορίστηκε μηχανικός σιδηροδρόμου της περιφέρειας. Εκεί ήταν που γεννήθηκε, το 1912, και το πρώτο τους παιδί, ο Λόρενς Τζορτζ Ντάρρελ – ο Λάρου.

Για τις επόμενες δύο δεκαετίες, ο Λόρενς Σάμιουελ, η Λουίζα και η οικογένειά τους, που ολοένα και μεγάλωνε, θα μετακινούνται από το ένα σιδηροδρομικό έργο στο επόμενο στην ακτίνα της βρετανικής κυριαρχίας στην Ινδία, η οποία την εποχή εκείνη συμπεριλάμβανε όλες τις περιοχές της σημερινής Ινδίας, καθώς και το Πακιστάν, το Μπαγκλαντές και τη Βιρμανία – από το Τζαλλαντάρ στην επαρχία Παντζάμπ έως τις ζούγκλες του Αρακάν στην άκρη του Κόλπου της Βεγγάλης· από το Μαϊμενσίνγκ στην πλημμυρική πεδιάδα του ποταμού Βραχμαπούτρα, μέχρι το Κουρσεόνγκ στη δασωμένη λοφώδη περιοχή κάτω από το Νταρτζίλινγκ, που βρίσκεται ανάμεσα στις χιονισμένες βουνοκορφές των Ιμαλαΐων.

* * *

Οι πρώτες αναμνήσεις του Λάρου αποτελούνται από τις βροχές των μουσώνων στην περιοχή Μπουτιντόνγκ, στην αρχή του ποταμού Μάγιου, βαθιά στο εσωτερικό του Αρακάν, μια περιοχή της δυτικής Βιρμανίας, χίλια μίλια ανατολικά από τη γενέτειρά του στο Τζαλλαντάρ. Δεν ήταν παρά εννιά μηνών όταν ταξίδεψε εκεί με τους γονείς του – διέσχισε με σιδηρόδρομο την Ινδία κι έπειτα με ατμόπλοιο τον Κόλπο της Βεγγάλης. Στη βιρμανική ακτή επιβιβάστηκαν

Ο Λάρου με την Ινδή παραμάνα του στη Βιρμανία.

σε ένα τροχήλατο ατμόπλοιο το οποίο περιπλανιόταν οφειδώς κόντρα στο ρεύμα του ποταμού, μέσα σε ένα προσχωσιγενές τοπίο όπου εναλλάσσονταν ορυζώνες και δάση, έλη και ετοιμόρροπες καλαμοκαλύβες, μέρη όπου όλα φά-

νταζαν κρυμμένα και απόμακρα. Καθώς ο ήλιος έδυε, πάτησαν το πόδι τους στο Μπουτιντόνγκ, ένα χωριό τριακοσίων-τετρακοσίων κατοίκων, που ο κεντρικός του δρόμος ήταν ένα χωμάτινο μονοπάτι που οδηγούσε στους ορυζώνες και τα σπίτια του από ξύλο και καλάμια κρέμονταν στις όχθες του ποταμού.

Ο Λάρρου θα παραμείνει εκεί μέχρι τα τρία του χρόνια, η ζωή του θα περνά με τη μητέρα του και μια βουδίστρια παραμάννα (*ayah*), όσο ο πατέρας του, που δεν ήταν ακόμη παρά είκοσι οχτώ ετών, ηγούνταν μιας εργατικής δύναμης που αποτελούνταν από τους Παθάν, έναν σκληραγωγημένο λαό από τις πολεμοχαρείς φυλές της Βορειοδυτικής Παραμεθορίου της Βρετανικής Ινδίας, για να κατασκευάσει μια σιδηροδρομική γραμμή που να διασχίζει τα βουνά. Θερισμένοι από βδέλλες, μύγες και κουνούπια, άνοιξαν δρόμο σε μια ζούγκλα που κατοικούσαν ελάφια, τίγρεις και αγριογούρουνα, λάξευσαν μίλια επικλινούς δρόμου στα πλευρά των βουνών και διένοιξαν μέσα στον βράχο δύο σιδηροδρομικές σήραγγες που ένωναν την ενδοχώρα απευθείας με τα παράλια, έργο που αποτελούσε κομμάτι του βρετανικού σχεδίου που ήθελε το Αρακάν να εξελιχθεί σε βασική περιοχή της παγκόσμιας εξαγωγής ρυζιού.

Ο Λόρενς Σάμιουελ μπορούσε να λείπει συνεχόμενα επί εβδομάδες, αφήνοντας μόνους τη Λουίζα και τον Λάρρου. Τα βράδια το χωριό έζωνε πυκνή ομίχλη που ανέβαινε από το ποτάμι· το πρωί αραίωνε και η μέρα γινόταν λαμπερή και διαυγής σαν υδατογραφία, όχι όμως και την εποχή των βροχών. Για πέντε μήνες τον χρόνο, από τον Ιούνιο μέχρι τον Οκτώβριο, οι βροχές ήταν τόσο ακατάπαυστες και καταρρακτώδεις που το νερό έμοιαζε να θέλει να παρασύρει

όλο τον πλανήτη. «Το έδαφος γρήγορα μετατρέπεται σε ζωντανή υγρή μάζα και τα φαράγγια σε κανάλια όπου έβρισκαν πέρασμα τα χαλάσματα καθώς ο άνεμος είχε γκρεμίσει τις πλαγιές»· έτσι θυμόταν ο Λάρρου το ξεκίνημα των μουσώνων. «Καθώς πλησίαζε αυτή η εποχή, τα δάση άρχιζαν να λουφάζουν το ένα δίπλα στο άλλο και να γαντζώνονται με τις ρίζες τους πιο σφιχτά από τη γη». Η Λουίζα ήξερε τους μουσώνες από το Παντζάμπ, όμως εδώ η βροχόπτωση ήταν πολύ μεγαλύτερη και δεν υπήρχαν κανάλια για να ελέγξουν τις πλημμύρες – και ωστόσο, σύμφωνα με τον Λάρρου, η μητέρα του ήταν ευτυχισμένη εδώ και ο ίδιος ήταν ένα γερό παιδί, γεμάτο αυτοπεποίθηση, ικανό να αντιμετωπίσει κάθε επικίνδυνη ασθένεια και το ακραίο κλίμα του Αρακάν της Βιρμανίας.

* * *

Προς τα τέλη του 1915, ο Λόρενς Σάμιουελ ανέλαβε ένα νέο έργο ως μηχανικός, αυτή τη φορά στην Ανατολική Βεγγάλη (το σημερινό Μπαγκλαντές), και εγκατέστησε τη Λουίζα, που τότε ήταν οχτώ μηνών έγκυος, και τον Λάρρου, που ήταν σχεδόν τεσσάρων ετών, στο νέο τους σπίτι. Αυτό ήταν στο Μαϊμενσίνγκ, που εκείνα τα χρόνια ήταν μια απομονωμένη πόλη δύο χιλιάδων μουσουλμάνων και ινδουιστών, στη δυτική όχθη ενός λασπώδους και μετά βίας πλωτού καναλιού του ποταμού Βραχμαπούτρα.

Η επαρχία αυτή αποτελούσε μια απέραντη προσχωσιγενή έκταση, με καλλιέργειες γιούτα και ορυζώνες, η οποία εξαρτιόταν από πρόχειρους δρόμους όπου μετακινούνταν κοπάδια ζώων, ή από το παλιό κανάλι του ποταμού Βραχ-

μαπούτρα, το οποίο ήταν πλωτό μόνο κατά την περίοδο των βροχών, όταν κατά τη διάρκεια της μέρας είχε καύσωνα και η ατμόσφαιρα ήταν μουλιασμένη. Αυτοκίνητα και ηλεκτρικό ρεύμα ήταν άγνωστα ακόμα. Η αποστολή του Λόρενς Σάμιουελ ήταν να οδηγήσει μια σιδηροδρομική γραμμή στην αντίπερα όχθη του ποταμού Βραχμαπούτρα συνδέοντας την περιοχή με την επαρχία της Καλκούτας και άλλα σημαντικά λιμάνια και αγορές, συνδράμοντας έτσι σε τεράστιο βαθμό στην ανάπτυξή της.

Τον Νοέμβρη, μόλις είχαν τελειώσει οι μουσώνες, η Λουίζα έφερε στον κόσμο ένα κοριτσάκι, τη Μάρτζερυ. Τον επόμενο Μάρτη, έναν μήνα αφότου ο Λάρρυ έκλεισε τα τέσσερα, και καθώς η θερμοκρασία ανέβαινε και οι βροχές ξανάρχιζαν, το κοριτσάκι αρρώστησε με ήπιο πόνο στον λαιμό· μέσα σε μερικές μέρες καιγόταν από πυρετό, ο λαιμός της είχε πρηστεί σε σημείο που δεν μπορούσε πια να καταπιεί, και μετά βίας ανέπνεε. Είχε υποστεί ισχυρό κρούσμα διφθερίτιδας. Εκείνα τα χρόνια, πριν ανακαλυφθούν τα αντιβιοτικά, οι γιατροί δεν μπορούσαν να κάνουν τίποτε, και δυο μέρες αργότερα, μέσα στην αγκαλιά της μητέρας της και με τον Λάρρυ μάρτυρα, το παιδί άφησε την τελευταία του πνοή από ασφυξία.

Το σοκ του θανάτου επηρέασε βαθιά τόσο τη Λουίζα όσο και τον Λάρρυ, ο οποίος, παρά την ενθουσιώδη του φύση, θα είχε πάντα επίγνωση της τρωτότητας της ίδιας του της ύπαρξης και της ευκολίας με την οποία ο κόσμος γύρω του μπορούσε να γκρεμιστεί. «Γιατί να πεθαίνουν οι άνθρωποι;», θα έγραφε σε ένα λιγότερο γνωστό πρώιμο αυτοβιογραφικό μυθιστόρημα με θέμα ένα αγόρι που μεγαλώνει στην Ινδία και τίτλο *Pied Piper of Lovers*, μυθιστόρημα που

έγραψε στην Αγγλία ακριβώς προτού φύγουν για την Κέρκυρα. Το αγόρι του μυθιστορήματος είναι ένα γερό, υγιές παιδί, κι ωστόσο αντιλαμβάνεται πως οι άνθρωποι που δεν είναι γεροί σαν κι εκείνο αρρωσταίνουν και τους βρίσκει ο θάνατος, και οι γονείς τους δεν μπορούν να κάνουν τίποτα για να το αλλάξουν αυτό.

* * *

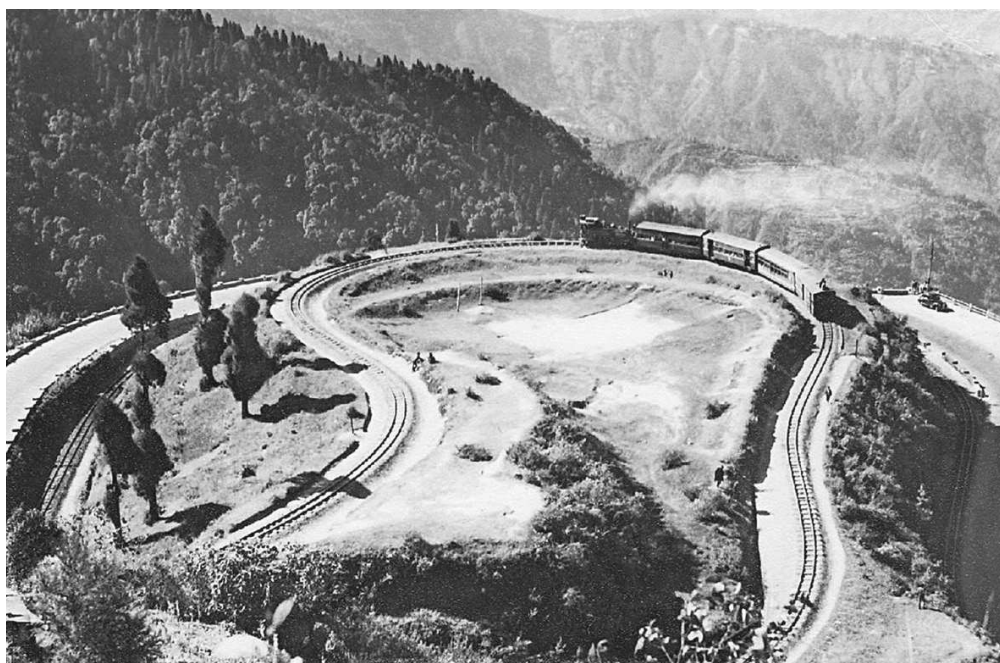
Η δουλειά του Λόρενς Σάμιουελ εξακολούθησε να τον κρατά μακριά από την ταλαιπωρημένη οικογένειά του για μεγάλα χρονικά διαστήματα και η Λουίζα απέκτησε τη συνήθεια να πίνει πολύ τζιν και άρχισε να αναζητά παρηγοριά στον κόσμο των χαμένων πνευμάτων. Και όταν τον επόμενο χρόνο η Λουίζα έφερε στον κόσμο τον δεύτερο γιο της, τον Λέζλι, ακριβώς τον καιρό που επικρατούσε μια επιδημία χολέρας, έτρεμε μήπως τον χάσει κι αυτόν. Ύπηρξε πάντα υπερπροστατευτική με τον Λέζλι και πρόθυμη πάντα να του κάνει τα χατίρια.

Η νεαρή οικογένεια πάντως βρήκε πραγματική ανακούφιση όταν ο Λόρενς Σάμιουελ δέχτηκε τη θέση επιβλέποντος μηχανικού στη σιδηροδρομική γραμμή Νταρτζίλινγκ-Ιμαλαΐων, στο πιο ήπιο για την υγεία κλίμα της περιοχής Κουρσεόνγκ, ανάμεσα σε φυτείες τσαγιού στα ριζά των Ιμαλαΐων όπου το 1919 γεννήθηκε και η Μάργκαρετ – η λεγόμενη Μάργκο στο βιβλίο του Τζέρρυ *Η οικογένειά μου και άλλα ζώα*.

Παρόλο που ο Λέζλι και η Μάργκαρετ ήταν πολύ μικροί για να έχουν αναμνήσεις από το Κουρσεόνγκ, το μέρος αυτό αποτέλεσε πατρίδα των παιδικών χρόνων του Λάρου

από τα έξι του μέχρι σχεδόν τα εννιά του χρόνια. Η πόλη ήταν κέντρο εμπορίου τσαγιού και ήταν χτισμένη στις χαμηλότερες πλαγιές των Ιμαλαΐων, όπου η ενδημική δασική βλάστηση και τα θαμνοτόπια είχαν αποφιλωθεί για να δώσουν τη θέση τους σε καλλιέργειες τσαγιού, οι οποίες έζωναν με πεζούλες τις πλαγιές. Το υψόμετρο στο οποίο ήταν χτισμένο το Κουρσεόνγκ, στα χίλια πεντακόσια μέτρα σχεδόν, ήταν και η αιτία που ο Λάρρυ γνώρισε μια χλωρίδα και πανίδα διαφορετική από εκείνη που είχε γνωρίσει όταν ζούσε στην πεδιάδα. «Ο κήπος ήταν γεμάτος από ένα σωρό παράξενα άνθη που δεν είχε ξαναδεί ποτέ του», ανακαλούσε στο *Pied Piper of Lovers*, το πρώιμο αυτοβιογραφικό του μυθιστόρημα:

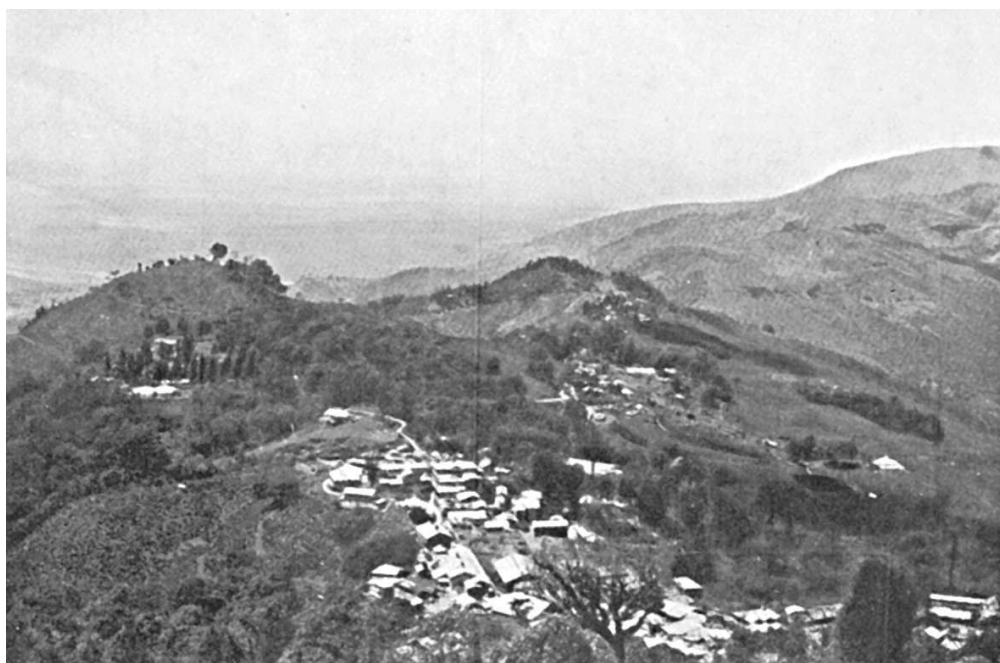
Μισή ντουζίνα διαφορετικά είδη σκαθαριών, ξεκινώντας

Το Batasia Loop, που κατασκεύασε ο Λόρενς Σάμιουελ, μειώνει την κλίση κατά την προσέγγιση στο Νταρτζίλινγκ στα Ιμαλάια.

από τα κοπροφάγα σε μέγεθος καρυδιού, μέχρι τις σπιλ-
πνές γκριζοπράσινες χρυσόμυγες. Κάμπιες τεράστιες,
ντυμένες με όλα τα χρώματα του ουράνιου τόξου· νυχτο-
πεταλούδες και πεταλούδες, γαλάζιες, καφετιές, στο χρώ-
μα της πέτρας και σε κίτρινο φανταχτερό, στριφογύριζαν
όλη μέρα γύρω από τους θάμνους. Εξερεύνησε τα μυστή-
ρια αυτά όσο πιο βαθιά μπορούσε, και περιπλανιόταν όλη
μέρα στα έρημα μονοπάτια, πατώντας πάνω σε χαλί από
βρύα, μουρμουρίζοντας στον εαυτό του ή μιλώντας στη
συνοδοιπόρο του, την *ayah*.

Την ίδια ευχαρίστηση που αντλούσε ο Λάρρυ από τη
φύση γύρω του και την οξεία παρατήρηση των λουλουδιών
και των εντόμων, θα αντλήσει αργότερα, στην Κέρκυρα, και
ο μικρός του αδελφός, ο Τζέρι, τον οποίο ο Λάρρυ ενθάρ-
ρυνε και καθοδηγούσε στις εξερευνήσεις του. «Καθώς πλη-

Φωτογραφία τραβηγμένη κοντά στο σπίτι των Ντάρρελ, στο Κουρσεόνγκ, στα Ιμαλάια.

σίαζε στο σπίτι», έγραψε ο Λάρρου για το alter ego του στο μυθιστόρημα, «μια τεράστια κολομβιανή νυχτοπεταλούδα, με γαλάζιο χνούδι και μήκος από τη μια άκρη του φτερού έως την άλλη δεκαπέντε εκατοστά περίπου, φτεροκόπησε μπροστά στο μονοπάτι του και χάθηκε μέσα στη νύχτα. Πόσο ανόητος ήταν, σκέφτηκε πικρά. Έπρεπε να είχε φέρει μαζί την απόχη του για τις πεταλούδες».

* * *

Η κατασκευή σιδηροδρομικών γραμμών στα βουνά δεν μπόρεσε να κρατήσει τον Λόρενς Σάμιουελ για πολύ ακόμα. Το 1920 παραιτήθηκε από τη θέση του και κατέβασε την οικογένειά του από το Κουρσεόνγκ στις ζεστές πεδιάδες του Τζαμσεντπούρ, 150 μίλια δυτικά της Καλκούτας, όπου το έδαφος, κόκκινο από τον σίδηρο, τροφοδοτούσε την απαρχή της βιομηχανικής επανάστασης της Ινδίας. Εδώ ίδρυσε τη δική του εταιρεία κατασκευής και μελέτης έργων, την Durrell & Co.

Όταν έφτασε η οικογένεια Ντάρρελ, το Τζαμσεντπούρ –άλλοτε ένα χωριό στη μέση μιας υγρής και ζεστής ζούγκλας– είχε ήδη εξελιχθεί σε βιομηχανική πόλη με πάνω από 50.000 κατοίκους και με δρομολογημένα αναπτυξιακά έργα που έμελλε να προσελκύσουν τετραπλάσιο πληθυσμό στα επόμενα χρόνια. Μόνο το εργοστάσιο σιδηρουργίας απασχολούσε πάνω από 25.000 εργαζόμενους. Οι συνθήκες όμως ήταν πρωτόγονες και η γύρω φύση παρέμενε άγρια. Τίγρεις, εκτός ελέγχου από την καταστροφή της ζούγκλας που αποτελούσε το σπίτι τους, σκότωσαν δύο Ινδούς εργάτες και έναν ελέφαντα, και εξαγριωμένες από

τον θόρυβο και την ενόχληση διέλυσαν τα καταλύματα των εργατών.

Η εταιρεία Durrell & Co εξασφάλισε συμβόλαια για την κατασκευή μιας μονάδας επικασσιτέρωσης, μιας πλινθοποιίας, ενός κτιρίου γραφείων, ενός νοσοκομείου 300 θέσεων με εγκαταστάσεις διαγνωστικού και χειρουργικού τμήματος, και πάνω από 400 εργατικών κατοικιών, που η καθεμία θα είχε τον δικό της κήπο, για την οικογένεια Τάτα, τα μέλη της οποίας, ως φιλόανθρωποι και κατεξοχήν άνθρωποι των επιχειρήσεων, ήταν αποφασισμένοι να μετατρέψουν το Τζαμσεντπούρ σε πόλη πρότυπο, πολύ πιο προηγμένη σε κοινωνικό και τεχνολογικό επίπεδο από οποιαδήποτε άλλη πόλη της Ινδίας. Το 1939, το εργοστάσιο χάλυβα της οικογένειας Τάτα είχε ήδη εξελιχθεί στη μεγαλύτερη εργοστασιακή μονάδα της Βρετανικής Αυτοκρατορίας, και σήμερα πλέον η πόλη αποτελεί μία από τις πιο προηγμένες σε βιομηχανικό και τεχνολογικό επίπεδο πόλεις της Ινδίας και έδρα της πολυεθνικής εταιρείας Tata, ιδιοκτήτριας εταιρείας της Jaquar, της Land Rover και της Tetley Tea.

Ο Τζέραλντ –ο Τζέρου δηλαδή– γεννήθηκε στο Τζαμσεντπούρ στις 7 του Γενάρη του 1925. Η Λουίζα τότε ήταν τριάντα οχτώ ετών και ο Λόρενς Σάμιουελ σαράντα. «Η γέννησή του δεν πείραξε καθόλου εμάς τα παιδιά», θυμάται η Μάργκαρετ. «Ο Τζέρου δεν ήταν παρά ένα μωράκι που το παρέδωσαν να το προσέχει η ινδουίστρια νταντά μας, υπό το άγρυπνο βλέμμα της Μητέρας», η οποία πρόσεχε να μη βουτήξει τα δάχτυλά της σε όπιο, μια συνηθισμένη πρακτική που εφάρμοζαν στα ανήσυχα παιδιά για να σταματήσουν να κλαίνε. Ο πατέρας του φάνταζε μορφή απόμακρη. «Τον έβλεπα δυο φορές τη μέρα για μισή ώρα

και μου έλεγε ιστορίες για τις Τρεις Αρκούδες. Ήξερα πως ήταν ο μπαμπάς μου, όμως ένιωθα πολύ πιο οικεία με τη Μητέρα και την νταντά μου».

Η Μάργκο, ο Λέζλι και ο Λάρρυ, σε μια επίσκεψη στην Αγγλία, 1923.